

Sprievodca
vymožitelnosťou práv
duševného vlastníctva (DV)

Porušovanie práv duševného vlastníctva sa stalo celosvetovým nelegálnym fenoménom, ktorý nadobúda rôzne formy, najmä falšovanie značkového tovaru, autorské pirátstvo v oblasti umenia, zábavy alebo softvéru. V roku 2013 predstavoval podiel falšovaného a pirátskeho tovaru na medzinárodnom obchode sumu 338 miliárd eur (2,5 % z globálneho obchodu), čo je približne 3,5-násobok slovenského HDP. Až 5% zo všetkých dovážaných tovarov do EÚ sú napodobeniny porušujúce práva duševného vlastníctva. Často ide o potenciálne nebezpečné výrobky, vrátane potravín, hračiek, liekov či automobilových súčiastok.

Do systému vymožitelnosti práv duševného vlastníctva sú zapojené viaceré inštitúcie s osobitnými kompetenciami a službami adresovanými predovšetkým priamo držiteľom (resp. nositeľom) práv (napr. majiteľom ochranných znáмок, nositeľom autorských práv) alebo aj spotrebiteľom, ktorí sú tiež dotknutí porušovaním práv duševného vlastníctva.

I. Čo to vlastne znamená „porušovať práva duševného vlastníctva“ a aké práva duševného vlastníctva sa najčastejšie porušujú?

Porušovaním práv duševného vlastníctva sa rozumie protiprávne konanie jednotlivcov alebo firiem, ktoré spočíva v používaní ochranných známkov, autorských diel a využívaní patentovaných vynálezov alebo dizajnov bez súhlasu držiteľa resp. nositeľa práv (autora, organizácie kolektívnej správy, majiteľa ochrannej známky, patentu alebo dizajnu). Nelegálne je už ohrozovanie práv duševného vlastníctva, teda také konanie, ktoré priamo smeruje k porušovaniu práv. Na rozdiel od práv z ochrannej známky, patentu alebo dizajnu (tzv. práva priemyselného vlastníctva), autorské práva môžu byť porušované aj v prípadoch, keď porušovateľ nekoná v obchodnom styku.

Viac o duševnom vlastníctve a jeho jednotlivých predmetoch možno nájsť na www.dusevnevlastnictvo.gov.sk, www.upv.sk alebo www.patentovat.sk.

Viete, že... na území SR platí viac ako 1 000 000 ochranných známkov Európskej únie, viac ako 48 000 národných ochranných známkov a takmer 79 000 medzinárodných ochranných známkov?

Ako majiteľ ochrannej známky máte výlučné právo zakázať (alebo udeliť súhlas na) obchodné používanie zhodného alebo podobného označenia v súvislosti s tovarmi alebo službami, ktoré sú zhodné alebo podobné s tovarmi alebo službami, pre ktoré je Vaša ochranná známka zapísaná.

Viac o ochranných známkach na www.upv.sk/?ochrannoznamky.

Viete, že... jedným z najčastejších spôsobov porušovania autorských práv je umiestňovanie chránených diel na internet?

Pri vyhotovení rozmnoženiny a jej následnom sprístupnení na internete („upload“) dochádza k použitiu chráneného diela tzv. verejným prenosom, konkrétne vo forme sprístupňovania diela verejnosti. Na každý „upload“ však treba získať súhlas autora diela, ktoré má byť takto sprístupnené. Na rozdiel od „uploadu“ pri „downloade“ („stáhaní“) dochádza k vyhotoveniu rozmnoženiny diela. Pokiaľ fyzická osoba vyhotovuje rozmnoženinu z legálneho zdroja pre svoju súkromnú potrebu na účel, ktorý nie je priamo ani nepriamo obchodný, súhlas autora netreba.

Viac informácií na www.dusevnevlastnictvo.gov.sk.

II. Je možné predchádzať porušovaniu práv duševného vlastníctva?

Áno, do určitej miery môžu držiteľia (resp. nositelia) práv svojim aktívnym prístupom predchádzať porušovaniu svojich práv. Majitelia ochranných známkov by mali pri používaní svojich ochranných známkov vždy pripájať symbol ® ako indikátor výlučných práv a zároveň sledovať situáciu na trhu, aby dokázali včas reagovať na prípadné príznaky začínajúceho porušovania. V tomto smere je dôležitá aj dôsledná licenčná politika a komunikácia s obchodnými partnermi. Odporučiť možno využitie profesionálnych služieb advokátov (www.sak.sk)

alebo patentových zástupcov (www.skpz.sk). Autori môžu použiť symbol © spolu so svojim menom (pseudonymom) a najčastejšie aj rokom zverejnenia. Toto označenie má však len informatívny význam a dielo je plne chránené aj bez tohto označenia. Upozorňuje však na to, že uvedená osoba má k danému dielu práva a toto dielo nemožno voľne použiť.

Viete, že... neoprávnené používanie symbolu ® môže byť považované za nekalú obchodnú praktiku a teda správny delikt na úseku ochrany spotrebiteľa, za ktorý môže Slovenská obchodná inšpekcia výrobcovi, predávajúcemu, dovozcovi alebo dodávateľovi uložiť sankciu až do výšky 66 400 eur?

Viac o ochrane spotrebiteľa na <http://www.soi.sk>.

III. Ako by mal držiteľ (resp. nositeľ) práv reagovať na porušovanie práv duševného vlastníctva?

Predovšetkým je potrebné zabezpečiť dostupné dôkazy o porušovaní a podľa okolností konkrétneho prípadu vyzvať domnelého porušovateľa na zdržanie sa svojho protiprávneho konania a odstránenie jeho následkov. Odporučiť možno využitie profesionálnych služieb advokátov (www.sak.sk) alebo patentových zástupcov (www.skpz.sk). Ak nedôjde k dohode, držiteľ (resp. nositeľ) práv sa môže obrátiť na súd s civilnou žalobou. Pre autorskoprávne spory sú príslušné tri prvoinštančné súdy: Okresný súd

Bratislava I, Okresný súd Banská Bystrica a Okresný súd Košice I. Pre spory z ochranných známkov, patentov, dizajnov, ako aj spory z ostatných predmetov priemyselného vlastníctva je príslušný jediný prvoinštančný súd: Okresný súd Banská Bystrica.

Dôležité informácie o jednotlivých súdoch na <https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/zoznam/sud>.

Viete, že... od porušovateľa - alebo aj od iných osôb zúčastnených na porušovaní - môžete prostredníctvom súdu žiadať aj poskytnutie konkrétnych informácií a dôkazov v súvislosti s porušovaním práv duševného vlastníctva, môžete tiež navrhnúť, aby súd nariadil neodkladné opatrenie tak, aby predpokladaná dĺžka konania o žalobe nezmarila samotný účel vymáhania vašich práv?

V žalobe môžete žiadať zákaz ďalšieho porušovania práv, odstránenie následkov, náhradu spôsobenej ujmy, vydanie bezdôvodného obohatenia.

Viac o právnych nárokoch v súvislosti s porušovaním práv duševného vlastníctva môžete nájsť v jednotlivých zákonoch dostupných na www.upv.sk/?pravne-predpisy-sr; <http://www.mksr.sk/posobnost-ministerstva/media-audiovizia-a-autorske-pravo-/autorske-pravo/pravny-ramec-d2.html> a na www.dusevnevlastnictvo.gov.sk.

Viete, že... za podanie žaloby v známkovom spore zaplatíte paušálne 331,50 eura a za podanie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia 33 eur?

Viac o súdnych poplatkoch nájdete na
www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/71.

Viete, že... v sporoch súvisiacich s ochranou duševného vlastníctva musíte byť zastúpený advokátom. V prípade úspechu vám súd okrem náhrady zaplateného súdneho poplatku prizná aj nárok na náhradu nákladov spojených so zastupovaním?

Viac o civilnom sporovom konaní nájdete na
www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160.

IV. Ako je možné brániť sa porušovaniu práv duševného vlastníctva na internete?

Spolu s rozvojom digitálneho obchodu, elektronickej komunikácie a reklamy každoročne rastie aj počet zaznamenaných prípadov porušovania práv duševného vlastníctva na internete. Bez toho, aby bola dotknutá možnosť obrátiť sa so žalobou na príslušný súd (pozri vyššie), môže držiteľ (resp. nositeľ) práv využiť aj iné spôsoby ochrany. V prípade tzv. doménového sporu, do úvahy prichádza najmä alternatívne riešenie sporu (ADR - Alternative Dispute Resolution) pre jednotlivé druhy vrcholových domén (TLD - top-level domains).

Viete, že... alternatívne riešenie sporov (ADR) predstavuje najmä pre majiteľov ochranných známk rýchly, efektívny a odborne garantovaný spôsob ochrany práv?

Pre domény .eu, .com pozri www.adr.eu, pre doménu .sk pozri www.sk-nic.sk alebo www.eisionline.org.

V prípade, že práva duševného vlastníctva sú porušované samotným obsahom publikovaným na internete, držiteľ (resp. nositeľ) práv sa môže obrátiť na prevádzkovateľa predmetnej webovej stránky alebo služby so žiadosťou o odstránenie daného obsahu s využitím procedúry tzv. „notice and action“ podľa § 6 zákona č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode. Ak prevádzkovateľ po náležitom oznámení nebude včas reagovať, vystavuje sa riziku vzniku vlastnej zodpovednosti.

Viete, že... známe sociálne siete a iní významní prevádzkovatelia služieb na internete majú vytvorený systém uľahčujúci užívateľom zasielanie oznámení o protiprávnom obsahu?

Pozri napr.:
<https://www.facebook.com/help/400287850027717/>
alebo
<https://support.twitter.com/articles/15795>
alebo
<https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905?hl=sk>.

V. Ako je možné zabrániť tomu, aby sa falšovaný alebo pirátsky tovar dostal na trh?

Významnou mierou sa na ochrane proti falšovaniu v Slovenskej republike podieľajú aj colné orgány. Tovar, pri ktorom existuje podozrenie z porušovania práv duševného vlastníctva, colný úrad zaistí a bezodkladne kontaktuje držiteľa (resp. nositeľa) práva duševného vlastníctva alebo jeho splnomocneného zástupcu, aby súdne alebo mimosúdne zabránili prílivu tohto tovaru na náš trh. Každý prípad podozrenia z porušovania práv duševného vlastníctva sa eviduje na národnej aj európskej úrovni.

Viete, že ... v roku 2014 colné orgány EÚ zaevidovali viac ako 95 000 prípadov zaistenia tovaru podozrivého z porušovania práv duševného vlastníctva? Išlo o viac ako 35 miliónov položiek, ktorých hodnota predstavovala viac ako 617 miliónov EUR.

Viac na http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/index_en.htm

Aby mohol byť opísaný mechanizmu aktivovaný, držiteľ (resp. nositeľ) práv by mal podať Finančnému riaditeľstvu SR žiadosť o prijatie opatrenia na domácom trhu, alebo žiadosť o prijatie opatrenia pri tovare pod colným dohľadom (ak je potrebné, aby colné orgány jedného alebo viacerých ďalších členských štátov EÚ prijali opatrenia na svojich príslušných územiach). Za podanie žiadosti sa nevyberá žiadny poplatok a Finančné riaditeľstvo SR o nej rozhodne do 30 pracovných dní.

Viete, že ... kompletne informácie o prijímaní opatrení, vrátane tlačív a návodov na ich vyplnenie, sú dostupné aj na <https://www.financnasprava.sk/sk/obcania/clo/ochrana-spotrebitela-obcania>; <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/clo-obchodny-tovar/ochrana-spotrebitela>?

Užitočné kontakty možno nájsť na www.financnasprava.sk/sk/kontakt/financne-riaditelstvo-sr.

VI. Ak sa ako spotrebiteľ dozviem o falšovanom alebo pirátskom tovare, na koho sa mám obrátiť?

Spotrebiteľ sa so svojím podnetom môže obrátiť na Finančné riaditeľstvo SR alebo na políciu. Slovenská obchodná inšpekcia od 1. februára 2016 už nevykonáva dozor nad dodržiavaním práv duševného vlastníctva podľa zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

VII. Je možné porušovateľa práv duševného vlastníctva aj trestne stíhať?

Áno, za určitých podmienok sa porušovateľ práv duševného vlastníctva môže dopustiť spáchania trestného činu porušovania práv k ochrannej známke, označeniu pôvodu výrobku a obchodnému menu podľa § 281 Trestného zákona, trestného činu porušovania priemyselných práv podľa § 282 alebo trestného činu porušovanie

autorského práva podľa § 283. Nevyhnutným predpokladom na vznik trestnej zodpovednosti je preukázané úmyselné konanie páchatela, nepostačuje neúmyselné, resp. nevedomé, porušovanie ako v prípade civilnej zodpovednosti (*pozri* časť III). V zmysle princípu ultima ratio vo všeobecnosti platí, že pred vyvodzovaním trestnoprávnej zodpovednosti majú prednosť iné spôsoby ochrany práva, čo osobitne platí v oblasti duševného vlastníctva.

Presné znenie jednotlivých skutkových podstát trestných činov na <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005>.

Pre úplnosť možno uviesť, že správnym deliktom na úseku ochrany spotrebiteľa je aj taký marketing produktu vrátane porovnávacej reklamy, ktorý spôsobuje nebezpečenstvo zámieny s akýmkoľvek iným produktom, ochrannou známkou, obchodným menom alebo iným rozlišujúcim znakom účastníka hospodárskej súťaže. Za tento správny delikt je možné výrobcovi, predávajúcemu, dovozcovi alebo dodávateľovi uložiť sankciu až do výšky 66 400 eur a v prípade neprípustnej porovnávacej reklamy až do výšky 166 000 eur.

Viac o ochrane spotrebiteľa na <http://www soi.sk>.

Viete, že... v roku 2014 bolo na Slovensku odsúdených spolu 59 osôb za trestné činy proti priemyselným právam a autorskému právu (§ 281, § 282 a § 283 Trestného zákona)?

Viac na <https://www.genpro.gov.sk/statistiky-12c1.html>.

VIII. Kto mi poskytne ďalšie informácie a odborné poradenstvo?

Pri vymáhaní práv duševného vlastníctva možno odporučiť využitie profesionálnych služieb advokátov (www.sak.sk) alebo patentových zástupcov (www.skpz.sk).

Viete, že... na vyhľadávanie advokáta so zameraním na oblasť ochrany priemyselného a duševného vlastníctva a osobitnej aj na oblasť autorského práva môžete využiť aj filter na webovej stránke Slovenskej advokátskej komory www.sak.sk (<https://www.sak.sk/blox/cms/sk/sak/adv/vyhľadanie>)?

KONTAKTY:

Ministerstvo kultúry SR

Nám. SNP 33
813 31 Bratislava

e-mail: smaap@culture.gov.sk
tel: 02/2048 2122
fax: 02/2048 2174
www.culture.gov.sk

Úrad priemyselného vlastníctva SR

Švermova 43
974 04 Banská Bystrica

e-mail: infocentrum@indprop.gov.sk
tel: 048/4300 131
fax: 048/4132 563
www.indprop.gov.sk

Ústredný inšpektorát Slovenskej obchodnej inšpekcie

odbor ochrany spotrebiteľa
Prievozska 32
827 99 Bratislava

tel: 02/5827 2132
www.soi.sk

Finančné riaditeľstvo SR

Lazovná 63
974 01 Banská Bystrica

call centrum: 048/4317 222
nahlasovanie trestnej činnosti – zelená linka: 0800 110 110
e-mail: iskufs@financnasprava.sk
www.financnasprava.sk